

Pramonės teritorijų konversijų tyrimų studija

Partneriai ir rėmėjai:

2 DALIS. PRAMONĖS TERITORIJŲ KONVERSIJOS IR JŲ TAPATYBĖ

Aida Štelbienė
Architektūros istorikė, kritikė
Kūrybinių industrijų parkas
“Architektūros centras”
2014

Tapatybė architektūroje

- ▣ Tapatumas - saviti, individualūs vietovės bruožai. Tapatumas nėra vienalytis, paprastai tiek subjekto, tiek objekto atžvilgiu derinami įvairūs vaidmenys: socialiniai, kultūriniai ir pan.
- ▣ Pilnai atskleisti subjektų interesus, vertybes, t. y. rekonstruoti prasmes, galima pasitelkus pasaulio (holistinį) modelį, tiksliau, įvairias veiklos rūšis: fizinių dėsnių išaiškinimą, bet kokių objektų klasifikaciją, kalbotyrinę ir menotyrinę analizę. (V. Petrušonis)

Pramonės architektūros tapatybė

- ▣ Pramonės tapatybė gali būti analizuojama įvairiais aspektais: socialiniu, išradimų, verslo, ekonomikos, ekologiniu ir pan.
- ▣ Pramonės architektūra ir technologija - tas laidas, kuri sieja aukščiau minėtas tapatybes su fiziniu pasauliu.

Konotacija

- ▣ Konotacija suprantama kaip žodžio reikšmės dalis, kuri aprėpia viską, kas yra už žodžio denotatyvinio (pirminio, aprašomojo) turinio. (R. Marcinkevičienė)
- ▣ Pramonės architektūros palikimas kuria konotacinius ryšius tarp praeities, dabarties ir ateities.
- ▣ Europos tradicijoje būdinga tapatybės konstravimui pasitelkti idėjas, kylančias iš simbolių ir mitų. Tai – kultūros dalis. Ji reikalinga, nes padeda su(si)voki šiandienos pasaulyje, suvokti save ir savo aplinką. (G. Arvastsonas)

Kodėl tapatumo tema aktuali?

- ▣ Būtina išsaugoti urbanistinę miesto raidos istoriją ateičiai (moralinė paskata).
- ▣ Turtinamas miestų identitetas (įvairovė užtikrina gyvenimo kokybę).
- ▣ Formuojasi nauja gyvenimo mieste kultūra, kuri šioje aplinkoje randa terpę saviraiškai (kultūrinė įvairovė ir žmogaus teisė).

Nauja gyvenimo mieste kultūra: Soho, Niujorkas

Jurgis Mačiūnas 20 a. 7-ajame dešimtmetyje Manhetene (Niujorkas, JAV), Soho rajone, įkūrė kooperatinius namus menininkams Fluxnamius.

Nauja gyvenimo mieste kultūra: NDSM

Gyvuoja nuo 1990 m.

5 principai:

1-valdo žmonės, ne
taisyklės,

2-viskas žmogaus
mastelio - žmonėms,

3-verslumas,

4-gyva laivų statyklos
dvasia,

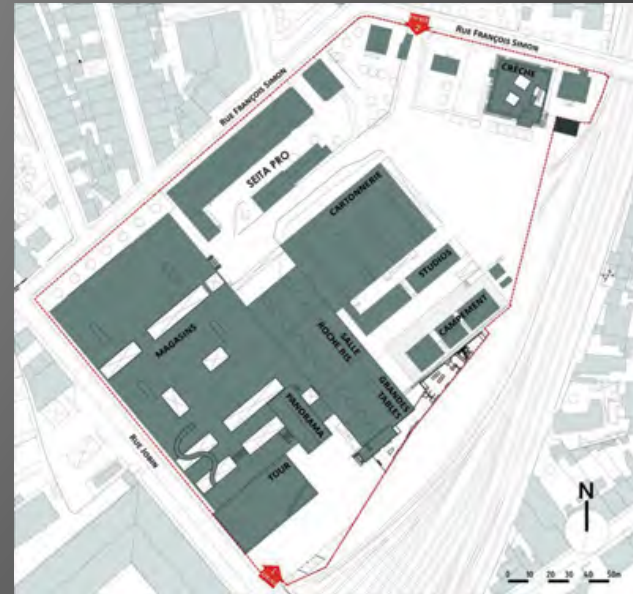
5-lankstumas.

La Friche de la Belle de Mai, Marselis

Buvęs Tabako fabrikas, nuo 1992 m. – menininkų zona. Konceptcija – miestas mieste. Įvairios kultūros ir meno įstaigos, pramogų zonos (pvz., riedlenčių aikštynas). Rengiami scenos, dailės meno festivaliai.

Naujamiesčio Aukštamiestis

Siekiant nustatyti konversijos ir kompleksinio teritorijų atnaujinimo potencialą, Vilniaus m. savivaldybė pradėjo rengti galimybių studiją Naujamiesčiui.

Kylančios problemos ir grėsmės

- ▣ iš pagrindinių 8 aktualių klausimų: žaliosios erdvės, susisiekimas, paveldas, privatumas, natūrali dienos šviesa, nulinė energija, įvairovė, tankumas, pramonės zonos tik nedidele dalimi atliepia šiuolaikinius poreikius. Neminint taršos faktoriaus.
- ▣ Tai skatina agresyvią elgesį buvusių pramonės teritorijų atžvilgiu.

ANKETA. Nurodykite priežastį, dėl kurios, keičiant teritorijos paskirtį, iki tol stovėję pastatai buvo/ bus nugriauti

- ▣ Menkaverčiai.
- ▣ Morališkai nusenę.
- ▣ Vystomoje teritorijoje planuojama gyvenamųjų pastatų statyba, todėl senų pastatų naudojimas nebuvo numatytas. Be to, senųjų pramoninių pastatų pritaikymas šiuolaikiniams poreikiams ganėtinai sudėtingas dėl energetinio naudingumo ir efektyvumo reikalavimų.
- ▣ Jeigu: 1. yra visiškai nebevertingi ir reikalaujantys daugiau lėšų remontui, nei naujo statybai, 2. jeigu neįmanoma įkomponuoti į naujai statomą kompleksą, remiantis įstatymiškais ir logiškais reikalavimais.
- ▣ [Poreikių] neatitiko nei konstrukcinės dalys (išskyrus dalis pamatų), nei funkcinis panaudojimas.

Rezultatas: buldozerinė konversija

Pradėta griauti buv. „Skaiteks” gamykla

...ir spirito varykla Panevėžyje
(buv. UAB „Sema“)

Išvalyta buv. „Velgos”
teritorija

Nutraukta konotacija

- ▣ Į anketos klausimą: Ar siekėte/ sieksite išlaikyti pramoninį teritorijos charakterį (net jei bus statomi nauji pastatai), 66 proc. atsakė neigiamai.
- ▣ Tai liudija ir pastaraisiais metais vykdytų konversijų rezultatai:

Nutrauktas ryšys su pramonine praeitimi

„Oslo namai“ Naujamiestyje

„Šaltinių namai“ – buvusi staklių gamykla „Komunaras“

Vietoj „Vilniaus duonos“ –
„Naujamiesčio namai“

Ekstensyvus griovimas – funkcijos reikalas?

Galimybės pritaikyti buv. pramonės statinius (taikomoji konversija) – įvairios:

- ▣ nauja pramonės rūšis,
- ▣ gyvenamieji,
- ▣ studijos-loftai ir kūrybiniai kvartalai;
- ▣ biurai,
- ▣ mišri paskirtis,
- ▣ kultūros paskirtis,
- ▣ monumentas, muziejai ir galerijos,
- ▣ meno ir kultūros fabrikai,
- ▣ klubai ir kavinės,
- ▣ viešbučiai ir restoranai,
- ▣ prekybos ir verslo centrai,
- ▣ industrinio kraštovaizdžio ir architektūros parkai.

Duisburgo pramoninio kraštovaizdžio parkas

1994-2014, Landschaftspark
Duisburg-Nord

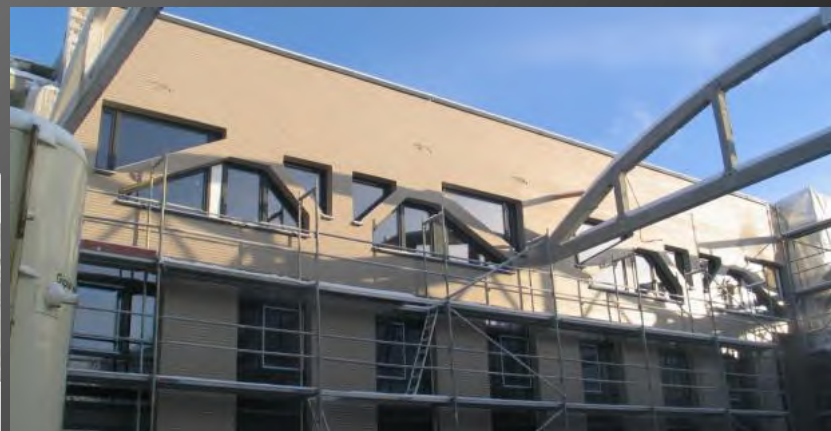

Loftai

Soho Mini Lofts (L. Garbačiausko
nuotr.)

Soho Lofts

meno ir kultūros fabrikai

Klaipėdos tabako fabrikas
dabar - menų ir kūrybinių
verslų inkubatorius
„Kultūros fabrikas“

Kompleksinis teritorijos vystymas: mišri paskirtis

Buvusiame Kauno „Pieno centre“ - Kauno Karaliaus Mindaugo apartamentai (konotacinė klaida - eksploatuoja pramonės paveldą, bet pavadinimu jį neigia).

Kompleksinis teritorijos vystymas: mišri paskirtis

- ▣ NT projektas "Jūros vartai" (šalia Klaipėdos piliavietės). 3 pirmieji pastatai: pradžia 2006 - 2007, liepa „Jachtklubas“, 2008 m. pradžioje „Ryžių malūnas“ ir „Keltininko namas“.

Rizika tapti mados ikona

Vienos dujų saugyklų konversija,
1995-2001 m.

Dujų saugykla B (arch. Coop
Himmelb(l)au) – administracinė,
gyvenamoji, komercinė ir kultūros
paskirtis – per didelė programa,
piktnaudžiaujama paveldu.

Alternatyva: pasitelkti estetiką

Winterthuras
(Sulzerio
pramoninis
regionas, Šveicarija)
- buvusi mašinų
pramonės teritorija,
užima apie 20 ha

Katherina skveras (arch.
kraštovaizdžio „Vetsch
Nipkow Partner“)

Winterthuras, Šveicarija

Švedija

Norrköping'as : naujai pastatytas
tiltas išilgai Motala upės
Norrköping'e (Švedija)

Eskilstunos universiteto
interjero fragmentas

Teritorija Sørenga, Oslas

- ▣ Vietoj buvusio Oslo konteinerių uosto – aštuoni gyvenamųjų namų masyvai Sørenga, Oslas, 2014.

Teritorija Sørenga, Oslas

Urbanistinis-architektūrinis tapatybės konstravimas

MVRDV (Nyderlandai)
pasiūlymas-laimėtojas
konvertuoti Serp & Molot
fabriko teritoriją Maskvoje
(programa - 1,8 mln. kv. m).

Urbanistinis-architektūrinis tapatybės konstravimas

MVRDV principinės nuostatos konvertuojant Serp & Molot fabriko teritoriją:

- ▣ Išnaudoti dabartinę urbanistinę struktūrą ir vietos tapatybę,
- ▣ atspirties taškas - charakteringiausios fabriko gatvės, pastatai ir statiniai,
- ▣ istoriniai statiniai - kaminai, vamzdžiai, kt. - yra išsaugomi ir integruojami į naujus pastatus,
- ▣ dideli cechai keičiami į gyvenamųjų namų masyvus su želdynų kiemais išlaikant originalių pastatų užstatymo kontūrus,
- ▣ namų masyvai dalinami į segmentus, kad įvairuotų tankumas ir teritorija būtų diversifikuota,
- ▣ pirmas aukštas skirtas viešajai paskirčiai ir komercijai,
- ▣ visa tai gimdo gyvą, žalią, įvairų ir tankų urbanistinį audinį, kuris atsižvelgia į vietos charakterį.

Serp & Molot fabriko teritorijos konversija (MVRDV)

Pagrindiniai žingsniai konvertuojamos teritorijos koncepcijos rengimui (tapatybės aspektas)

- ▣ Esamų pastatų urbanistinės, architektūrinės, istorinės vertės nustatymas, jiems galiojančių paveldosauginių apribojimų identifikavimas.
- ▣ Teritorijos esamos tapatybės bruožų nustatymas.
- ▣ Principinių nuostatų kaip integruoti esančius tapatybės bruožus į naujai kuriamą tapatybę.
- ▣ Konvertuojamos teritorijos elementų, kuriuos galima įtraukti į naujai konstruojamą vietos tapatybę, nustatymas (erdvinė, tūrinė sąranga, estetinės savybės).
- ▣ Identifikavimas esančių artefaktų, kurie gali būti naujai konstruojamos tapatybės dalimi.

Ačiū už dėmesį

Aida Štelbienė
aida.stelbiene@gmail.com
Kūrybinių industrijų parkas
“Architektūros centras”
2014, Vilnius